

Sygn.akt III AUa 608/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Barbara Orechwa-Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SA Maria Jolanta Kazberuk

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 września 2014 r. w B.

sprawy z odwołania Z. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wypłatę odsetek

na skutek apelacji wnioskodawczyni Z. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 20 lutego 2014 r. sygn. akt III U 921/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję;

III. zawarty w apelacji wniosek o przyznanie odsetek na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 grudnia 2013 roku o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od dnia 1 października 2011 do dnia 21 listopada 2012 przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu.

Sygn. akt III AUa 608/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 21 października 2013 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz.1440) odmówił Z. C. ponownego rozpoznania wniosku o wypłatę odsetek za okres od 01.10.2011r. do 21.11.2012r. Wskazał, iż prawomocną decyzją z dnia 10.07.2013r., od której wnioskodawczyni nie składała odwołania, organ rentowy odmówił jej wypłaty odsetek za sporny okres.

Z. C. w odwołaniu od powyższej decyzji, powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r. (sygn. K 2/12) domagała się zmiany powyższej decyzji i zasądzenia odsetek za okres od 01.10.2011r. do 21.11.2012r.

oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym „zwrotu” kosztów procesu, jakie zostały zasądzone od niej na rzecz organu rentowego w sprawie sygn. III U 743/11 SO w Suwałkach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymał podstawy skarżonej decyzji i wskazał, iż odwołująca nie załączyła żadnych nowych dowodów, ani nie powołała się na nowe okoliczności, które uzasadniałyby ponowne rozpoznanie sprawy w tym przedmiocie.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania wyrokiem z dnia 20 lutego 2014 roku oddalił odwołanie. Z ustaleń Sądu I instancji wynikało, że decyzją z dnia 04.10.2011r. organ rentowy zawiesił wypłatę emerytury odwołującej od dnia 01.10.2011r. Wnioskodawczyni złożyła odwołanie od tej decyzji, które zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 21.12.2011r. sygn. III U 743/11. Następnie wyrokiem z dnia 27.06.2012r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił apelację wnioskodawczyni i zasądził od niej na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

W dniu 23.11.2012 r. odwołująca wystąpiła z wnioskiem o wznowienie postępowania w sprawie, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r. sygn. K 2/12. Wniosek został potraktowany przez ZUS jako skarga o wznowienie postępowania w sprawie i został zwrócony odwołującej z informacją, iż właściwy w tej sprawie jest Sąd Apelacyjny w Białymstoku. Decyzją z dnia 29.01.2013r. organ rentowy uwzględnił wniosek odwołującej z dnia 24.01.2013r. i wznowił wypłatę emerytury od dnia 22.11.2012r., tj. od dnia opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Wyrokiem dnia 05.06. (...) sygn. akt III AUa 297/12 Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił wyrok SA z dnia 27.06.2012r. i wyrok Sądu Okręgowego z dnia 21.12.2011r. (sygn. III U 743/11), jak też decyzję ZUS z dnia 04.10.2011r. w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty emerytury odwołującej od dnia 01.10.2011r., natomiast wniosek o wypłatę odsetek przekazał organowi rentowemu do rozpoznania. Decyzją z dnia 10.07.2013r. organ rentowy, wykonując wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, wznowił wypłatę emerytury od dnia 01.10.2011r. i jednocześnie stwierdził, iż nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w wypłacie świadczenia za okres od 01.10.2011r. do 21.11.2012r. i odmówił prawa do odsetek. Wnioskodawczyni nie składała odwołania od tej decyzji.

W dniu 26.09.2013r. odwołująca wystosowała do organu rentowego wezwanie do zapłaty odsetek za okres zawieszenia świadczenia emerytalnego tj. od 01.10.2011r. do 21.11.2012r. oraz kosztów procesu, jakimi została obciążona w postępowaniu sądowym.

Sąd I instancji wskazał, że w kwestii wypłaty odsetek za okres od 01.10.2011r. do 21.11.2012r. organ rentowy rozstrzygnął prawomocną decyzją z dnia 10.07.2013r., której wnioskodawczyni nie skarżyła. Skutkiem prawomocności decyzji organu rentowego jest niedopuszczalność ponownego ustalania przez ZUS prawa do przedmiotowego świadczenia i jego wysokości - z urzędu lub na wniosek strony - chyba że stosownie do przepisu art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 1440), zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do tego świadczenia lub jego wysokość. Sąd Okręgowy miał na uwadze, iż sporna kwestia została przez organ rentowy rozpoznana, a w odwołaniu od skarżonej decyzji z dnia 21.10.2013r. odwołująca nie przedstawiła żadnych nowych okoliczności, które dawałyby podstawę do ponownego rozpoznania jej żądania. I ta okoliczność stanowiła podstawę do oddalenia jej odwołania. Jednak z uwagi na charakter żądania należało również uwzględnić fakt, iż odwołująca nie ma możliwości przedłożenia jakichkolwiek nowych dowodów, gdyż przedmiot sporu dotyczy interpretacji i wykładni przepisów regulujących kwestie wypłaty odsetek za zaległe świadczenia, w tym przypadku emerytalne. Dlatego też orzekając o niezasadności odwołania, z uwagi brak spełnienia warunków z art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, Sąd rozważył również zasadność odwołania w aspekcie żądania wypłaty odsetek za sporny okres.

Sąd Okręgowy podkreślił, że art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi regulację szczególną względem przepisów Kodeksu cywilnego, której odrębność polega przede wszystkim na powstaniu obowiązku zapłaty odsetek wyłącznie w wypadku zwłoki. Zwłoka w spełnieniu świadczenia ma miejsce wtedy, gdy zobowiązany pomimo istniejącego obowiązku nie spełnia świadczenia w terminie, przy czym

niedotrzymanie terminu jest następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Chodzi więc o odsetki za zwłokę w świadczeniu powstałą na skutek okoliczności, za które ten organ odpowiada, a nie za opóźnienie, w którym nie ma elementu winy w jakiegokolwiek postaci (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.09.2002r. sygn. II UK 214/02 LEX 57164). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przepis art. 85 ust. 1 zd. 2 ustawy o sus interpretowany jest jednoznacznie w interesie ubezpieczonych w ten sposób, że stwierdzenie braku odpowiedzialności organu rentowego wypłacającego świadczenie z opóźnieniem wymaga wykazania, iż w przepisany termin przesłanki spełnienia określonego świadczenia nie były wykazane, więc ZUS nie mógł jednoznacznie stwierdzić nabycia prawa do określonego świadczenia. Do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Podejmując próbę klasyfikacji okoliczności leżących po stronie ZUS-u Sąd Najwyższy podzielił je na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzje odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji odsetki za okres wskazany w decyzji – od 01.10.2011r. do 21.11.2012r. nie należą się odwołującej, gdyż w tym okresie nie doszło do zawinonego przez ZUS opóźnienia w wypłacie świadczenia emerytalnego. Zawieszenie wypłaty emerytury było wynikiem nowelizacji przepisów ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz.1440) w stosunku do emerytów, którzy pobierali świadczenie emerytalne przy jednoczesnym pozostawaniu w stosunku pracy. Norma regulująca na nowo sytuację tej grupy emerytów obligowała organ rentowy do podjęcia z urzędu decyzji o zawieszeniu emerytury tych osób, które na dzień 01.10.2011r. pozostawały w stosunku pracy i były uprawnione do świadczenia emerytalnego. Zdaniem Sądu nie można zarzucić organowi rentowemu błędnej interpretacji przepisów i ich niewłaściwe zastosowanie w okresie od 01.10.2011r. do 21.11.2012r. Skoro zatem wstrzymanie wypłaty świadczenia za ten okres nie nastąpiło z winy organu rentowego nie można skutecznie domagać się odsetek za ten okres.

Za niezasadne uznał także Sąd Okręgowy domaganie się przez odwołującą zwrotu kosztów procesu za II instancję, którymi została obciążona w postępowaniu w sprawie III U 743/11. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku wyjaśnił zasady i podstawy obciążania strony przegrywającej kosztami procesu.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Z. C. zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2014 r., poz. 169), poprzez jego niezastosowanie.

Wskazując na powyższe zarzut skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i oraz poprzedzającej go decyzji ZUS z dnia 21 października 2013 r. poprzez zobowiązanie organu rentowego do wypłaty odsetek od niewypłaconej w terminie emerytury za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r.za opóźnienia w wypłacie każdego świadczenia, począwszy od terminu jego miesięcznej płatności, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwej wykładni przepisów prawa materialnego, tj. przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz.1440). Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz przyjęty przez Sąd Okręgowy kierunek wykładni przepisów regulujących kwestię wypłaty odsetek od świadczeń emerytalnych.

W zakresie zasadności żądania odsetek od świadczenia emerytalnego, którego wypłata została wstrzymana na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 roku, Nr 291, poz. 1707 ze zm.) w zw. z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) wypowiedział się Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2013 roku w sprawie o sygn. akt I UK 198/13. Wyjaśnił w nim, iż to, że świadczenia niewypłacone osobom, o których mowa w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 w sprawie o sygn. akt K 2/12 powinny być wyrównane, nie oznacza odpowiedzialności organu rentowego przewidzianej w art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepisy te mają bowiem wyłącznie zastosowanie w wypadkach niedopełnienia przez organ rentowy obowiązku wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności. Jak podkreślił Sąd Najwyższy, uwzględniając przedmiot sprawy, stwierdzić trzeba, iż nie chodzi o ustalenie odpowiedzialności organu rentowego na podstawie art. 417¹ § 2 k.c., jak też nie jest możliwe odczytanie art. 118 jako regulacji na wypadek popełnienia przez organ rentowy błędu wskutek niewłaściwego stosowania prawa. W regulacji art. 118 ust. 1 w/w ustawy chodzi o wynikający z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.) obowiązek zapłaty odsetek, jeśli Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia w terminach przewidzianych w obowiązujących przepisach. Zdaniem Sądu Najwyższego, oczywistym jest, że w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych można znaleźć wyłącznie nawiązanie do przedmiotu regulacji art. 118 ust. 1 w/w ustawy. Mowa w nim o decyzjach w przedmiocie ustalenia po raz pierwszy prawa do świadczeń lub ich wysokości. Wydanie zaś decyzji na podstawie art. 103a w/w ustawy nie dotyczy tego przedmiotu.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w pełni podziela wykładnię przepisów zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy w powyższym orzeczeniu. Konkludując, stwierdzić należało, iż żądanie wnioskodawczyni zasądzenia odsetek od świadczenia emerytalnego za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku, nie było zasadne, dlatego apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Odnosząc się do treści apelacji, w której skarżąca powołuje się na naruszenie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. (Dz. U. z 2014 r. nr 169), stwierdzić należy, że powyższy zarzut jest przedczesny. Żądanie wnioskodawczyni zapłaty odsetek na podstawie powyższego przepisu należało potraktować jako nowy wniosek o wypłatę odsetek i przekazać organowi rentowemu do rozpoznania na podstawie art. 8 ust.1 cytowanej ustawy w zw. z odpowiednim zastosowaniem art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

O kosztach zastępstwa procesowego za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z §11 ust. 2 Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013, Nr 490 j.t.)